

tum est; c^o videtur intellexisse Cajetanus, in art. 5; ergo, etc.

5. *Gratia capitinis quid sit.* — Inter has opiniones non invenio differentiam, quæ ad disputationem de re ipsa pertineat; rationes enim factæ in favorem ultimæ sententiae concludunt, hanc dignitatem capitinis potissimum deberi Christo ratione unionis, atque adeo gratiam unionis per se, et ratione excellentiæ quam de se habet, esse sufficiens principium sanctificandi alios, gratiam vero habitualem participare hanc virtutem ex conjunctione ad unionem. Unde non immerito dici potest gratia unionis quasi principium principale meriti, nam ab illa oritur præcipius et infinitus valor, ac efficacia, et influxus in alios, ut ex dictis in 4 disp. satis constat; gratia autem habitualis est quasi principium proximum ejusdem meriti, unde fit utramque posse dici gratiam capitinis, unamquamque in suo ordine. Unde posset etiam distingui gratia, qua caput ipsum constituitur in esse capitinis, a gratia quæ datur capiti, ut eliciat actiones capitinis, per quas influat in alios; prior est gratia unionis, quæ sine dubio potest hoc modo vocari gratia capitinis; posterior vero est gratia habitualis, quæ proprie etiam vocatur in sua ratione gratia capitinis. Et de hac potissime loquuntur D. Thomas et alii Theologi; supponunt enim tanquam clarum, Christum, ex vi suæ unionis esse et singularem hominem, et caput aliorum hominum; et inde inferunt indigere accidentaliter gratia, quæ et naturam ejus bene disponat et perficiat, ut sit principium operandi ad sanctificationem aliorum, quia gratia unionis (ut supra dictum est) non est principium proximum, seu ratio operandi; et hoc sensu recte concludunt eamdem gratiam habitualem esse personalem et capitinis; loquimur autem generatim de gratia habituali, ut includit totam animæ justitiam et habitus etiam potentiarum.

6. *Gratia capitinis Christo propria.* — Ex his intelligitur, gratiam et dignitatem capitinis ita esse Christo propriam, ut nulli alteri communicata sit, imo nec communicari possit puræ creature, saltem quoad perfectionem, et modum influendi gratiam in alios ex perfecta justitia, quia hoc non convenit nisi ratione gratiae unionis, ut dicta disp. 4 late dictum est. Quoad alia etiam quæ ad potestatem excellentiæ pertinent, ut est sacramentorum institutio, etc., nemini etiam communicata fuit hæc dignitas, ut infra q. 22, latius explicabimus.

¹ Inf. art. 8.

² C. 82; habetur inter opera Aug., tom. 2.

³ Part. 4, inter medium et fin.

⁴ Est Gregor., lib. 14 Mor., c. 11, in princ.

⁵ Art. præc.

7. Quod vero hic aliqui disputant, an aliis præter Christum possit dici caput Ecclesiæ, ad hunc locum non pertinet; constat enim eo modo, quo est Christus, nullum aliud esse caput; tamen sub Christo, et dependenter ab illo, Vicarius ejus potest dici caput Ecclesiæ militantis, tanquam supremus gubernator, et dispensator mysteriorum Dei ab eodem Christo constitutus.

ARTICULUS VII.

Utrum diabolus sit caput omnium malorum¹.

1. *Ad septimum sic proceditur. Videtur quod diabolus non sit caput malorum. Ad rationem enim capitinis pertinet, quod influat sensum et motum in membra, ut dicit quædam glossa super illud ad Eph. 4: Ipsum dedit caput, etc. Sed diabolus non habet virtutem influendi malitiam peccati, quod ex voluntate peccantibus procedit. Ergo diabolus non potest dici caput malorum.*

2. *Præterea, per quodlibet peccatum fit homo malus. Sed non omnia peccata sunt a diabolo. Quod quidem manifestum est de peccatis dæmonum, qui non ex persuasione alterius peccaverunt. Similiter etiam nec omne peccatum hominis ex diabolo procedit; dicitur enim in libro de Ecclesiasticis dogmatibus²: Non omnes cogitationes nostræ male, semper diaboli instinctu excitantur, sed aliquoties ex motu arbitrii nostri emergunt. Ergo diabolus non est caput omnium malorum.*

3. *Præterea, unum caput uni corpori præficitur. Sed tota multitudo malorum non videatur habere aliquid in quo uniatur; quia malum malo contingit esse contrarium; contingit etiam ex diversis defectibus, ut Dion. dicit, 4 cap. de Divinis nominibus³. Non ergo diabolus potest dici caput omnium malorum.*

Sed contra est quod super illud Job 18: Memoria illius pereat de terra, dicit glossa⁴: De unoquoque iniquo dicitur, ut ad caput, id est diabolum, revertatur.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est⁵, caput non solum interioris influit membris, sed etiam exterioris gubernat, eorum actus dirigendo ad aliquem finem. Sic ergo potest

dici aliquis caput alicujus multitudinis, vel secundum utrumque, scilicet secundum interiorum influxum, et exteriorum gubernationem; et sic est Christus caput Ecclesiæ, ut dictum est¹. Vel secundum solam exteriorum gubernationem; et sic quilibet princeps vel Prælatus est caput multitudinis sibi subjectæ. Et per hunc modum dicitur diabolus caput omnium malorum; nam, ut dicitur Job 41, ipse est rex super universos filios superbæ. Pertinet autem ad gubernatorem, ut eos, quos gubernat, ad suum finem adducat; finis autem diaboli est aversio rationalis creaturæ a Deo, unde et a principio hominem ab obedientiæ divini præcepti removere tentavit. Ipsa autem aversio a Deo habet rationem finis, in quantum appetitur sub specie libertatis, secundum illud Hier. 2: A seculo confregisti jugum, rupisti vincula, et diaisti: Non serviam. In quantum igitur ad hunc finem aliqui adducuntur peccando, sub diaboli regimine et gubernatione cadunt; et ex hoc dicitur eorum caput.

Ad primum ergo dicendum, quod, licet diabolus interioris non influat rationali mente, tamen suggerendo inducit ad malum.

Ad secundum dicendum, quod gubernator non semper suggerit singulis subjectis, ut suæ voluntati obedient, sed proponit omnibus signum suæ voluntatis, ad cuius sequelam aliqui excitantur inducti, alii propria sponte. Sicut patet in duce exercitus, cuius vexillum sequuntur milites, etiam nullo persuadente. Sic igitur primum peccatum diaboli (qui ab initio peccat, ut dicitur 1 Joannis 3) propositum est omnibus ad sequendum; quod quidam imitantur per suggestionem ipsius, quidam propria sponte, absque ulla suggestione. Et secundum hoc omnium malorum caput est diabolus, in quantum ipsum imitantur, secundum illud Sap. 2: Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum; imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

Ad tertium dicendum, quod omnia peccata convenient in aversione a Deo, licet ad invicem differant, secundum conversionem ad diversa commutabilia bona.

COMMENTARIUS.

1. Hic et sequens articulus tantum per occasionem a D. Thoma positi sunt, et ideo, præterea quæ ad mentem ejus intelligendam pertinent, nihil de re ipsa disputabo. Cajeta-

¹ Art. præc.

nus ergo circa finem articuli sequentis non bene exponit hunc titulum; dicit enim nomine diaboli hoc loco non intelligi aliquem singularem Angelum malum, scilicet Luciferum, sed totum ordinem diabolicum, et consequenter nomine omnium malorum tandem intelligi homines malos, quia articulus sequens ita necessario intelligendus videtur, et de eisdem malis est sermo in utroque, ut ex contextu patet.

2. *Quid nomine diaboli D. Thomas intelligat.*

— Sed mihi non videtur hoc verisimile, sed D. Thomam loqui de principe dæmoniorum, qui per antonomasiam solet in Scriptura vocari *diabolus*, eumque comparare ad omnes malos, tam dæmones quam homines; omnium enim est caput, quia omnes supererat malitia, et omnes aliquo modo ad peccatum induxit, vel per se, vel per alios, ut traditur partim in 1 p. q. 63, art. 8, et q. 109 et 114, partim in 1. 2, q. 80, propter quod *Princeps hujus mundi* dicitur, Joan. 12 et 14; et hic sensus aperte colligitur ex argumento secundo cum solutione, ubi D. Thomas declarat quomodo diabolus fuerit causa peccandi et dæmonibus, et hominibus. Cætera, quæ hic dici possent de modo quo dæmon est causa peccandi aliis, in citatis locis tractanda sunt, et videri potest Gregorius, 32 Mor., c. 24 et 25; et Cassian., collat. 8.

ARTICULUS VIII.

Utrum Antichristus possit etiam dici caput omnium malorum¹.

1. *Ad octavum sic proceditur. Videtur quod Antichristus non sit caput malorum. Unius enim corporis non sunt diversa capita. Sed diabolus est caput multitudinis malorum. Non ergo Antichristus est eorum caput.*

2. *Præterea, Antichristus est membrum diaboli. Sed caput distinguuntur a membris. Ergo Antichristus non est caput malorum.*

3. *Præterea, caput habet influentiam in membris. Sed Antichristus nullam habet influentiam in malos qui eum præcesserunt. Ergo Antichristus non est caput malorum.*

Sed contra est quod Job 21, super illud:

¹ 2, q. 84, a. 3 et 4. Et 3, d. 13, q. 2, a. 1, corp.; et Veri., q. 29, art. 4, corp.; et Mal., q. 8, art. 1, corp.; et opuse. 2, c. 223; et 1 Cor. 11, lect. 3.

Interrogat quemlibet de viatoribus, dicit glos.¹: Dum de omnium malorum corpore loqueretur, subito ad omnium iniquorum caput Antichristum verba convertit.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est², in capite naturali tria inveniuntur, scilicet, ordo, perfectio, et virtus influendi. Quantum igitur ad ordinem temporis, non dicitur Antichristus esse malorum caput, quasi ejus peccatum præcesserit, sicut præcessit peccatum diaboli. Similiter etiam non dicitur esse caput malorum propter virtutem influendi:

etsi enim aliquos sui temporis ad malum sit conversurus, exterius inducendo, non tamen illi, qui ante eum fuerunt, ab ipso sunt in malitia inducti, nec etiam ejus malitiam sunt imitati; unde secundum hoc non posset dici caput omnium malorum, sed aliquid. Relinquitur ergo quod dicatur caput omnium malorum propter malitiae perfectionem. Unde super illud 2 ad Thessal. 2: Ostendens se tanquam sit Deus, dicit glossa³: Sicut in Christo omnis plenitudo divinitatis inhabitavit, ita in Antichristo omnis malitiae plenitudo. Non quidem ita quod humanitas ejus sit assumpta a diabolo in unitatem personæ, sicut humanitas Christi a Filio Dei; sed quia diabolus suam malitiam eminentius ei influet suggestendo, quam omnibus aliis. Et secundum hoc omnes alii mali, qui præcesserunt, sunt quasi quædam figura Antichristi, secundum illud 2 ad Thessal. 2: Mysterium jam operatur iniquitatis.

Ad primum ergo dicendum, quod diabolus et Antichristus non sunt duo capita, sed unum, quia Antichristus dicitur esse caput, in quantum plenissime invenitur in eo impressa malitia diaboli. Unde, super illud 2 ad Thessal. 2: Ostendens se tanquam sit Deus, dicit glossa⁴: In ipso erit caput omnium malorum, scilicet diabolus, qui est res super omnes filios supervia. Non autem dicitur in eo esse per unionem personalem, nec per intrinsecam inhabitacionem (quia sola Trinitas menti illabitur, ut dicitur in libro de Ecclesiast. dogm.⁵), sed per malitiae effectum.

Ad secundum dicendum, quod, sicut caput Christi est Deus, et tamen ipse est caput Ecclesiæ (ut supra dictum est), ita Antichristus

¹ Est gl. Greg., lib. 45 Mor., c. 36, in principio.

² Art. 1 hujus quæst.

³ Glossa ord., ib.

⁴ Gloss. ord., ib.

⁵ C. 83, inter opera Aug., tom. 3.

est membrum diaboli, et tamen est caput malorum.

Ad tertium dicendum, quod Antichristus non dicitur caput omnium malorum propter similitudinem influentie, sed propter similitudinem perfectionis. In eo enim diabolus quasi malitiam suam ducet ad caput, per modum quo dicitur aliquis ad caput suum propositum duce-re, cum illud perficerit.

COMMENTARIUS.

1. Dubium. — **Responsio.** — Responde D. Thomas Antichristum posse dici caput solum quoad perfectionem et abundantiam malitiae. Ubi statim occurrit inquirendum, quomodo possit hoc esse verum respectu dæmonum. Propterea Cajetanus dicit in hoc titulo, nomine omnium malorum intelligendos esse solos homines, quia fieri, inquit, non potest ut Antichristus malitia superet dæmones, cum illi sint ita obstinati in malo, ut nec converti possint, nec bene operari, Antichristus autem futurus sit viator. Quæ ratio (si quid valet) etiam probat, neque omnes malos homines posse in hoc titulo intelligi, quia etiam damnati homines habent voluntates obstinentias, sicut dæmones. Ratio ergo inefficax est, quia, licet probet, ratione status, damnatorum statum exceedere in malitia statum, etc., eiuslibet viatoris, tamen in intentione, vel multitudine malitiae superare interdum potest viator damnatum. Et ideo probable videtur hunc articulum intelligi de omnibus malis, etiam comprehendendo dæmones præter Luciferum, ut titulus hujus articuli et præcedentis eodem modo intelligentur; tum etiam quia ita D. Thomas insinuat in solutionibus argumentorum, ubi dicit Antichristum esse quasi primarium membrum diaboli, et caput aliorum malorum. An vero hoc ita sit, incerta res est. Sed de Antichristo integra disputatio tradenda est infra, in fine hujus materiæ, ubi de secundo Christi adventu disputabimus.

2. Quæri vero hic potest an Adam possit etiam vocari caput malorum hominum; sed non oportet in hoc immorari; non est tamen ita vocandus, quia nec malitia superat alios, nec ex directa intentione sua alios ad malum inducit, sicut dæmon.

QUÆSTIO IX.

DE SCIENTIA CHRISTI IN COMMUNI, IN QUATUOR ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de scientia Christi. Circa quam duo consideranda sunt. Primo, quam scientiam Christus habuerit; secundo, de unaquaque scientiarum ipsius.

Circa primum queruntur quatuor.

Primo, utrum Christus habuerit aliquam scientiam præter divinam.

Secundo, utrum habuerit scientiam quam habent beati, vel comprehensores.

Tertio, utrum habuerit scientiam inditam vel infusam.

Quarto, utrum habuerit aliquam scientiam acquisitam.

Post tractatum de gratia, aggreditur D. Thomas tractatum de scientia animæ Christi, quem ab hac usque ad questionem 12 prosequitur, et in hac quæstione agere proponit in communis de hac scientia; tamen in discursu ejus tractat questionem, an est, de hujusmodi scientia tam in communis, quam in particulari; in sequentibus vero questionibus de singularium scientiarum perfectione disputat.

ARTICULUS I.

Utrum Christus habuerit aliquam scientiam præter divinam¹.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod in Christo non fuerit aliqua scientia præter divinam. Ad hoc enim necessaria est scientia, ut per eam aliqua cognoscantur. Sed Christus per scientiam divinam cognoscebat omnia; superfluum igitur fuisse quod in eo esset alia scientia.

2. Præterea, lux minor per majorem offuscatur. Sed omnis scientia creata comparatur ad scientiam Dei creatam, sicut lux minor ad majorem. Ergo in Christo non refusit alia scientia quam divina.

3. Præterea, unio humanæ naturæ ad divinam facta est in persona, ut ex supra dictis patet². Ponitur autem in Christo secundum quosdam quædam scientia unionis, per quam,

¹ 3, d. 14, art. 1, q. 1; et Ver., q. 20, a. 2; et Op. 2, c. 223.

² Q. 2, art. 2.

scilicet, Christus ea, quæ ad mysterium incarnationis pertinent, plenius scivit quam aliquis alius. Cum ergo unio personalis contineat duas naturas, videtur quod in Christo non sunt duas scientiae, sed una tantum scientia pertinens ad utramque naturam.

Sed contra est quod Ambrosius dicit in libro de Incarnat.¹: Deus in carne perfectionem naturæ assumpsit humanæ, suscepit sensum hominis, sed non sensum carnis inflatum. Sed ad sensum hominis pertinet scientia creata. Ergo in Christo fuit scientia creata.

Respondeo dicendum, quod, sicut ex supra dictis patet², Filius Dei humanam naturam integrum assumpsit, id est, non solum corpus, sed etiam animam, non solum sensitivam, sed etiam rationalem. Et ideo oportuit quod haberet scientiam creatam præter tria. Primo quidem præter animæ perfectionem. Anima enim, secundum se considerata, est in potentia ad intelligibilia cognoscenda; est enim sicut tabula in qua nihil est scriptum, et tamen possibile est in ea scribi per intellectum possibilem, in quo est omnia fieri, ut dicitur in tertio de Anima³. Quod autem est in potentia, est imperfectum, nisi reducatur ad actum. Non autem fuit conveniens quod Filius Dei humanam naturam imperfectam assumeret, sed perfectam, utpote, qua mediante, totum humanum genus ad perfectum erat reducendum. Et ideo oportuit quod anima Christi esset perfecta per aliquam scientiam, quæ esset propria perfectio ejus. Et ideo oportuit in Christo esse aliquam scientiam præter scientiam divinam, alioquin anima Christi esset imperfectior animabus aliorum hominum. Secundo, quia cum qualibet res sit præter suam operationem, ut dicitur in secundo de Cœl.⁴, frustra haberet Christus animam intellectivam, si non intelligeret secundum illam, quod pertinet ad scientiam creatam. Tertio, quia aliqua scientia creata pertinet ad animæ humanae naturam, scilicet, illa, per quam naturaliter cognoscimus prima principia; scientiam enim hic large accipimus pro qualibet cognitione intellectus humani. Nihil autem naturalium Christo defuit, quia totam humanam naturam suscepit, ut supra dictum est⁵. Et ideo in sexto Synodo damnata est positio ne-

¹ In lib. de Incarn. Dom. sac., c. 7, a medio, t. 2.

² Quæst. 5.

³ Text. 18, tom. 2.

⁴ Text. 17, tom. 2.

⁵ Q. 5.

gantium in Christo esse duas scientias, vel duas sapientias.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus cognovit omnia per scientiam divinam operatione increata, qua est ipsa Dei essentia; Dei enim intelligere est sua substantia, ut probat Philosophus, 12 Metaphy¹. Unde hic actus non potuit esse animæ humanae Christi, cum sit alterius naturæ. Si igitur non fuisset in anima Christi aliqua alia scientia præter divinam, nihil cognovisset; et ita fuisset frustra assumpta, cum omnis res sit propter suam operationem.

A secundum dicendum, quod si duo lumina accipiantur ejusdem ordinis, minus offuscatur per majus, sicut lumen solis offuscatur lumen candelæ, quorum utrumque accipitur in ordine illuminantis. Si vero accipiantur duo lumina, ita quod majus sit in ordine illuminantis, et minus in ordine illuminati, minus lumen non offuscatur per majus, sed magis augetur, sicut lumen aeris per lumen solis. Et hoc modo lumen scientiae non offuscatur, sed magis clarescit in anima Christi per lumen scientiae divinae, que est lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, ut dicitur Joan. 1.

Ad tertium dicendum, quod ex parte unitorum ponitur scientia in Christo, et quantum ad naturam divinam, et quantum ad humanam; ita quod propter unionem, secundum quam est eadem hypostasis Dei et hominis, id quod est Dei, attribuitur homini, et id quod hominis, attribuitur Deo, ut supra dictum est². Sed ex parte ipsius unionis non potest ponи in Christo aliqua scientia; nam unio illa est ad esse personale, scientia autem non convenit personae nisi ratione alicuius naturæ.

COMMENTARIUS.

Divus Thomas nomen scientiae pro nomine cognitionis usurpat, ut ipse in articulo expavit, et generatim agit de cognitione, ut actum primum et secundum comprehendit; unde, cum respondet in Christo esse scientiam creatam, utrumque affirmat, scilicet, esse in illo cognitionem creatam, et principia ad illam necessaria. Et ita ex tribus rationibus quas afferit, prima, quæ fundatur in perfectione animæ Christi, generalis est, et utrumque probat, scilicet tam actum quam habitum seu facultatem intelligendi. Secunda vero

¹ Tex. 39, tom. 3.

² Q. 3, art. 4, in arg. et respon.

tantum procedit de operatione, et consequenter de facultate ad illam necessaria. Tertia autem, quæ in hoc fundatur, quod habitus principiorum est homini naturalis, non tam de actu vel habitu proprio dicto, quam de ipso naturali lumine intellectus concludit, et ita est tota littera perspicua. Solutiones vero argumentorum faciles sunt; verum difficultas, quæ tangitur in solutione ad primum, in sequenti disputatione tractanda est. De opinione vero quæ ponebat in Christo specialem scientiam unionis, quam D. Thomas tangit in solutione ad 3, dicemus commodius disp. 26, super q. 10 D. Thomæ.

DISPUTATIO XXIV,

In quatuor sectiones distributa.

DE INTELLECTU CREATO ANIMÆ CHRISTI, ET EJUS ACTIBUS.

De tribus occurrit hoc loco disputatio, scilicet de intellectiva potentia animæ Christi, et de actibus ejus, et habitibus in communi; omnia enim hæc D. Thomas in hoc articulo attigit; et supra, q. 5, art. 4, quæsivit an Verbum assumpserit intellectum; quam quæstionem ibi diximus pertinere ad hunc locum, prout intellectus significat ipsam potentiam intelligendi.

SECTIO I.

An in anima Christi sit intellectus creatus, et quæta perfectionis sit.

1. In anima Christi intellectus creatus. — Praeter errorem Apollinaris et Arii, et aliorum qui negarunt esse in Christo animam rationalem, non invenio aliquem posuisse in Christo substantiam animæ rationalis, et negasse potentiam intellectivam, quamquam aliqui voluntatem creatam negasse videantur, de qua eadem fere est ratio. Sed de eorum sensu et errore infra, q. 18, dicemus. Dico ergo, de fide certum esse habere animam Christi intellectum creatum. Probatur primo ex Scripturæ testimoniosis, et Conciliorum definitionibus, quibus supra probatum est, assumpsisse Verbum mentem seu animam rationalem; quamquam enim subtilitate metaphysica anima rationalis distingui possit, et præscindi ab intelligendi facultate, tamen, communi loquendi modo, prout loquuntur Scripturæ, Concilia et Sancti, anima rationalis vocatur illa, quæ proxime est apta ad ra-

tiocinandum, atque adeo quæ facultatem habet intelligendi. Secundo probatur ex generalibus definitionibus Conciliorum, quæ, licet in particulari non loquantur de intellectu, tamen in generali definitione illum comprehendunt; dicit enim Agatho Pap., in epist. Synod. (quæ VI Synod., act. 4, refertur, et in 8 suscipitur): *Confitemur in Christo omnia duplicita, quæ ad naturas pertinent, duas naturas ejus prædicamus, et unamquamque proprietates naturales habere confitemur: divinam, omnia, quæ divina, humanam omnia, quæ humana sunt, absque ullo peccato.*

Et idem inferioris repetit, et refert in eamdem sententiam Concilium Chalcedonense, act. 5, dicens Christum, rationalem animam perfectam assumpsisse, salva omni ejus proprietate, et per omnia nobis similem, absque peccato; et V Synod., collat. 8, can. 7, ubi eodem modo loquitur. Idem Sophronius, in epist. quæ refertur eadem VI Synodo, act. 11, ubi expresse videtur loqui de intellectu; dicit enim, *assumpsisse Verbum animam rationalem animabus nostris contributum, et mentem nostræ menti comparem;* et ideo D. Thomas, hic, dixit in VI Synodo damnatam esse positionem negantium in Christo duas scientias, vel duas sapientias. Similis denique definitio habetur in Concilio Lateranens., sub Mart. I, can. 9, ubi dicitur, *fuisse proprietates humanitatis in Christo indiminute, et sine deminoratione.* Tertio, omnia, quibus statim probabimus in Christo fuisse actum intelligendi, hoc a fortiori convincunt, nam actus præsertim vitalis supponit potentiam. Idem etiam convincit illis testimoniis, quibus infra probatur sumus in Christo fuisse liberum arbitrium, quo argumento uitit Damasc., lib. 3 de Fid., c. 14: *Quoniam θεοντις, inquit, appetitio est cum ratione conjuncta;* et Theologi definiunt liberum arbitrium esse facultatem voluntatis et rationis, ut constat ex 1, 2, q. 1, art. 1. Ultima ratio est, quia est evidens verum hominem necessario habere intellectum, seu proximam intelligendi facultatem, quæ cum substantia animæ rationalis necessario conjuncta est.

2. Objectio. — Responso. — Dices: non est tamen evidens, non posse separari de potentia absoluta. Respondetur tamen: ex dictis est certum non fuisse separatum, imo et evidens fere est, quia assumere animam sine potentia intellectiva, nec dignitatem Verbi Dei decebat, quia illo posito non esset capax in humanitate assumpta visionis divinae, nec rationalis cognitionis, sed esset quasi brutum;